

پدیدارشناسی

عنصر علم و آگاهی

در مفاهیم و نهادهای حقوقی

با تأکید بر حوزه‌ای قراردادهای الزامات خارج از
قرارداد و ادله اثبات دعوی

تألیف:

دکتر میثم نظری سلوه

مجمع علمی و فرهنگی مجد

سرشناسه	: نظری علوم، میثم،
عنوان قراردادی	: ایران. قوانین و احکام Iran. Laws, etc
عنوان و نام پدیدآور	: پدیدارشناسی عنصر علم و آگاهی در مفاهیم و نهادهای حقوقی با تاکید بر حوزه‌های قراردادها، الزامات خارج از قرارداد و ادله اثبات دعوی / مولف میثم نظری علوم.
مشخصات نشر	: تهران: مجد، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	: ۱۷۲ ص: مصور (رنگی).
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۲۲۵-۱۵۳-۶
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۱۶۷ - ۱۷۲.
موضوع	: قصد قبلی (حقوق)
موضوع	: Premeditation (Law)
موضوع	: قراردادها -- ایران
موضوع	: Evidence, Demonstrative-- Iran
موضوع	: ادله اثبات دعوی -- ایران
موضوع	: Contracts -- Iran
رده بندی کنگر	: ۵۰۶ k
رده بندی دیویی	: ۳۷۰/۴
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۷۲۱۰۷۱

هرگونه تکثیر کامل یا قسمتی از کتاب بدون اجازه پدیدآورنده، با ناشر خلاف قانون، شرع و اخلاق است.
موارد تلفظ به دفتر مرکزی «مجد» گزارش فرمایید.

پدیدارشناسی عنصر علم و آگاهی در مفاهیم و نهادهای حقوقی

تألیف: دکتر میثم نظری علوم

انتشارات مجد

چاپ اول: ۱۳۹۸ تعداد: ۵۰۰ نسخه

حق چاپ محفوظ و منحصر «مجد» است

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۲۵-۱۵۳-۶

ISBN: 978-622-225-153-6

دفتر مرکزی مجد:

تهران، میدان انقلاب، تقاطع خیابان منیری جاوید و شهدای ژاندارمری، پلاک ۵۷

تلفن و دورنگار: ۶۶۴۹۵۰۳۴ - ۶۶۴۱۲۰۷۸ - ۶۶۹۶۳۳۸۶

فروشگاه مرکزی: تقاطع خیابان منیری جاوید و شهدای ژاندارمری، پلاک ۵۹

تلفن: ۶۶۴۰۹۴۲۲ - ۶۶۴۸۶۸۷۴

www.majdlaw.com

E-mail: info@majdlaw.com

کانال رسمی انتشارات مجد در تلگرام: @majdlaw

فهرست مطالب

۷	دیاچه
۹	مقدمه
۱۱	فصل نخست: مفهومی‌شناسی عنصر علم و مفاهیم مرتبط
۱۱	گفتار نخست: معنای علم
۱۱	بند نخست: معنای لغوی
۱۲	بند دوم: معنای اصطلاحی علم
۲۰	گفتار دوم: بررسی مفاهیم مرتبط با علم
۲۰	بند نخست: معنای علم
۲۵	بند دوم: ریسک
۲۸	بند سوم: احتمال
۳۰	بند چهارم: شانس
۳۲	بند پنجم: غرر
۴۸	بند ششم: ظن
۵۰	بند هفتم: شک
۵۱	بند هشتم: اطمینان
۵۳	بند نهم: قطع
۵۴	بند دهم: یقین
۵۶	بند یازدهم: جهل
۵۸	بند دوازدهم: اشتباه
۶۰	بند سیزدهم: قصور و تقصیر
۶۸	بند چهاردهم: عمد
۶۹	گفتار سوم: طبقه‌بندی و جمع‌بندی مفهوم علم و مفاهیم مرتبط
۷۱	بند نخست: نسبت سنجی مفاهیم با مفهوم علم
۸۱	بند دوم: جمع‌بندی مفهوم علم و مفاهیم مرتبط

۸۷	فصل دوم: مصادیق عنصر علم و آگاهی در مفاهیم و نهادهای حقوقی
۸۸	گفتار نخست: علم در حوزه قراردادهای
۸۸	بند نخست: شرایط تشکیل و بطلان قراردادها
۱۰۱	بند دوم: اختیارات
۱۰۸	گفتار دوم: علم در تصاحب یا اداره مال غیر
۱۰۹	بند نخست: دریافت مال دیگری بدون استحقاق
۱۱۰	بند دوم: معامله فضولی مال غیر
۱۱۱	بند سوم: مخارج لازم جهت نگهداری مال غیر
۱۱۲	بند چهارم: اداره فضولی مال غیر
۱۱۴	گفتار سوم: علم در حوزه خسارت و ضمان
۱۱۴	بند نخست: موارد ضمان قهری
۱۲۲	بند دوم: موارد ضمانت مسئولیت مدنی و قانون مجازات اسلامی
۱۳۴	گفتار چهارم: علم در ادله اثبات
۱۳۵	بند نخست: اقرار
۱۳۷	بند دوم: اسناد کتبی
۱۳۸	بند سوم: شهادت
۱۴۵	بند چهارم: امارات
۱۴۸	بند پنجم: قسم
۱۵۱	بند ششم: علم قاضی
۱۶۳	تحلیل و نتیجه گیری نهایی
۱۶۷	منابع

دیباجه

تحلیل مفاهیم و نهادهای حقوقی امری است ضروری که حقوق دانان به عنوان یکی از رسالت های اصلی خود با مبنای و روش های متفاوت و از منظرهای مختلف به آن پرداخته اند.

امری که می توان بر اساس یک نظام حقوقی جامع و کارآمد مؤثر واقع شود، تغییر منظر و زاویه دید نسبت به مفاهیم، نهادهای حقوقی است. در واقع گاه نیاز است از این مفاهیم و نهادها تعبیر دیگری ارائه کرد تا شاید بتوان درک دقیق تری از آنها پیدا کرده و بر اساس این درک جدید، امری یک نظام حقوقی جامع - خرده نظام ها - را طراحی نمود.

یکی از مفاهیم مهمی که می توان حول آن صحبت بیان آورده و در نهایت ممکن است به عنوان یک مبنا در طراحی قواعد حقوقی مورد استفاد قرار بگیرد، مفهوم علم و آگاهی است که موضوع اثر حاضر را تشکیل می دهد.

ذیل مفهوم علم و آگاهی مفاهیم متکثر دیگری قابل طرح و بررسی است که می توان نموده های متعددی از آن مفاهیم را در قوانین و مقررات مختلف یافت و ضروری است به دلیل قرابت آن ها - اشتراک آن ها در عنصر علم و آگاهی - نسبت آن ها با یکدیگر مشخص شود. این نسبت سنجی نیز می تواند در نهایت منجر به کشف مبنای جدیدی در تحلیل قواعد حقوقی موجود شده که طراحی قواعد حقوقی جدید نیز می تواند از ثمرات آن باشد.

آنچه در این مقام لازم به ذکر به نظر می‌رسد آن است که اثر حاضر تنها طرح بحث و پیش‌درآمدی است بر موضوع «جایگاه عنصر علم و آگاهی در حقوق» بوده و پرداخت نهایی آن نیاز به پژوهش‌های متعدد و عمیق‌تری دارد که صاحبان فکر و قلم در عرصه حقوق توان آن را داشته و نگارنده تنها به بیان صورت مساله آن هم به صورت ناقص اکتفا نموده است. این طرح ناقص مساله نیز ناشی از عواملی همچون نقص دانش بوده که امید است با بیان ایرادات از سوی اساتید و پژوهشگران محترم امکان تکمیل و ارتقای آن فراهم آید. بنابراین اثر حاضر مدعی طرح مساله‌ای جامع و دقیق نبوده و تنها در راستای بیان سوال و منظری جدید تلاش نموده است و به تبع در زمینه ارائه پاسخ به مساله و تحلیل منظر مطروحه نیز نواقص مضاعفی وجود خواهد داشت.

در انتها بر خود لازم می‌آید از پدر و مادرم، پدر و مادر همسرم، همسرم و برادر کوچکترم که در نگارش این اثر مشرق و یاری‌گر حقیر بوده‌اند قدردانی به عمل آورده و از انتشارات حقوقی مجد که با انتشار این اثر موافقت نموده و عوامل مختلف آن که طی مراحل مختلف مساعدت مبذول داشته‌اند، شکر لازم را داشته باشم.

امید است اثر حاضر بتواند رسالت خود را که همانا طرح سوال در اذهان پژوهشگران محترم است ایفا نماید. از خداوند تعالی بابت نقص قلم و عدم بذل جهد و تلاش لازم، غفران طلبیده و جبران آن را در آینده خواستارم.

والسلام

میثم نظری علوم

خردادماه ۱۳۹۸ - رمضان المبارک ۱۴۴۰